

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra humanitních věd

Teze bakalářské práce

Permakultura a udržitelný rozvoj

Vypracovala Šárka Pašková

© 2015 ČZU v Praze

Souhrn

Udržitelný rozvoj znamená pro lidskou stále se rozšiřující společnost budoucnost, ve které budou zajištěny potřebné zdroje pro uspokojení potřeb následujících generací. Je důležité vnímat ekonomii, ekologii a sociální politiku v jedné rovině, jen tak bude systém v rovnováze. Odpovědí na otázku, jakým způsobem má být toto zajištěno může být také koncepce permakultury, která nabízí alternativu pro současný stav. Součástí bakalářské práce je i hodnocení dopadu uplatňování principů permakultury na snižování nároků na biokapacitu Země na úrovni jednotlivců pomocí indikátoru ekologické stopy.

Klíčová slova

permakultura, permakulturní design, přírodní zdroj, soběstačnost, systémová dynamika, udržitelný rozvoj

Vlastní text

Bakalářská práce rozebírá téma udržitelného rozvoje, historii vzniku a hlavní pilíře, o které se opírá. Udržitelný rozvoj je dlouhodobý proces, který je třeba hodnotit v čase a srovnávat jeho aktuální stav, proto je nejpoužívanějším nástrojem pro jeho vyjádření indikátor *ekologická stopa*. Ten hodnotí, jakou stopu zanechává každý jedinec, město nebo i celé státy, a vyjadřuje se v globálních hektarech, které jsou pro zajištění potřeb vyžadovány. Myšleno na úrovni jednoho člověka, spotřebuje každý z nás určitou plochu produktivní souše a vodní plochy, poskytující potřebné zdroje. V současné době je však tato biokapacita značně překročena a vzhledem k omezenému množství zdrojů se tento stav jeví jako neudržitelný.

Práce bude rozdělena na dvě části – teoretickou a praktickou. V teoretické části budou získávány informace z relevantní literatury a rozebíráno téma. Ve výzkumné části bude využito metod kvalitativního výzkumu, především tedy dotazníkové šetření a následné

srovnání zaměřené na funkční stránku permakulturního designu a využití permakulturních prvků v praxi.

Na neudržitelnost naší kultury se snaží upozornit jedinci i celá společnost, problému přečerpávání přírodních zdrojů se věnuje mnoho odborníků ale i laická veřejnost, která si uvědomuje lehkovážné chování konzumní společnosti a pokouší se různými metodami ovlivnit nebo alespoň zmírnit stávající dynamiku společnosti, která má na životní prostředí devastující dopad.

Ekologické zemědělství a bioprodukty jsou již obecně známé pojmy, které svým přístupem k hospodaření a produkci potravin zajišťují dobrou kvalitu potravin a užití šetrných zemědělských postupů. Do této oblasti patří také koncepce permakultury, která však zatím tak rozšířená není, ačkoliv se již několik let vyučují její principy a je úspěšně aplikována i v našich podmínkách. Permakulturní techniky se uplatňují převážně v zemědělské a zahradnické oblasti, je ale možné je využít i v mnoha jiných oblastech, například v odpadovém hospodářství a managementu přírodních zdrojů, lokální ekonomice a dalších.

Myšlenka permakultury má dnes své přívržence po celém světě, kde se velmi úspěšně uplatňuje a svými výsledky si získává další zastánce, protože je řešením i v regionech s obtížnými klimatickými podmínkami. Bakalářská práce má za cíl srovnat hypotézu permakultury (označení permakultura vzniklo složením slov v anglickém jazyce permanent = trvalý, stálý; a agriculture = zemědělství) a praktické využití permakulturních zásad a designu v projektech, které se nacházejí na území České republiky a státech sousedních.

Součástí bakalářské práce je výzkum, kdy byla srovnána průměrná ekologická stopa dvou skupin, jakožto ukazatele udržitelné společnosti. V první skupině byli lidé, kteří pojem permakultura neznají, druhou skupinu tvořili ti, kteří se zajímají a aktivně uplatňují některé permakulturní prvky. Všichni účastníci výzkumu vyplnili totožný dotazník, který byl převzat z internetových stran *Hra o zemi* a byl navržen v souladu s Agendou 21. Projekt *Hra o zemi* je spolufinancován Ministerstvem životního prostředí ČR a jedná se o ucelený soubor otázek z hlavních oblastí každodenního života: potraviny, doprava, odpady, bydlení a energie. Tento

výzkum je vyhodnocením praktického dopadu využití permakulturních principů na udržitelnost současné společnosti.

Dílní cíle bakalářské práce spočívají v představení základních pojmů, jako je udržitelný rozvoj a jeho pilíře, jeho měření podle indikátoru ekologické stopy a představení hlavních principů permakultury, dále pak ukázka jejího využití v ČR. Bakalářská práce nepředstavuje žádné praktické návody při tvorbě permakulturní zahrady.

Závěr

V současné době se téma udržitelného rozvoje stává stále populárnějším. Toto se projevuje jak ve spotřebním chování, tak i ve způsobech trávení volného času. Hitem se stávají elektromobily, vyšší popularitu si získávají alternativní způsoby stravování, například vegetariánství a veganství, u nichž byla prokázána nižší náročnost na přírodní zdroje a menší produkce skleníkových plynů, jež jsou spojeny s živočišnou výrobou.

Na tenčící se zásoby přírodního bohatství a zároveň zmenšení biokapacity pro jednoho člověka reaguje také koncepce permakultury, která nabízí elegantní řešení aplikovatelné v určité míře pro každého jedince a to kdekoliv ve světě. Pomocí několika pravidel pomáhá praktikovat takový způsob samozásobení se potravinami, jenž je maximálně efektivní za podmínky investování minimálního množství energie. Rází heslo, že zahradě nemusíme sloužit, ale při dodržování principů přírodě vlastních může zahrada dobře sloužit nám.

Východiskem bakalářské práce bylo posouzení, v jaké míře dopomáhá využití permakulturních prvků ke zvýšení udržitelnosti naší společnosti na úrovni jednotlivců. Permakultura je komplexní systém, aplikovatelný v mnoha oblastech, bakalářská práce se zaměřuje na oblast zajišťování lidských potřeb pomocí modelování krajiny s využitím tradičních postupů s ohledem na místní podmínky. Nejedná se však pouze o léty vysledované zákonitosti a přirozené vazby mezi jednotlivými prvky, ale také o využití nejmodernějších ale zároveň šetrných technologií, které nevyžadují složitých zásahů.

Hodnocení přínosu pro udržitelnost a zároveň zajištění dalšího rozvoje bylo provedeno pomocí dotazníkové metody. Průzkum ukázal, že rozdíl mezi sledovanými skupinami obyvatel skutečně existuje a to poměrně markantní. Není však možné jednoznačně soudit koncepci podle indikátoru ekologické stopy, protože na řadu otázek nebylo možné odpovědět přesně nebo indikátor nebral v úvahu jisté alternativy, například spotřeba masa z vlastního chovu, podíl pěstování ovoce a zeleniny svépomocí atd. Jisté ovšem je, že příznivci permakultury jsou si vědomi situace spojené s udržitelným rozvojem a bude jen ku prospěchu celé společnosti, pokud se permakulturním principům bude dostávat vyšší pozornosti.

Základní použitá literatura

Bill Mollison, Reny Mia Slay. 2012. *Úvod do Permakultury*. Brdárka : Alter nativa o.z., 2012. ISBN: 978-80-969754-8-8.

Meadows, Donella H. 1995. *Překročení mezí*. Praha : Argo, 1995. ISBN 80-85794-83-7.

Svoboda, Jaroslav. 2009. *Kompletní návod k vytvoření ekozahrady a rodového statku*. Praha : Smart Press, 2009. ISBN 978-80-87049-28-0.